

NOTAT

vedrørende Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

Nærværende notat er udarbejdet på baggrund af Lov nr. 564 af 6. juni 2007, Bkg. nr. 974 af 19. juli 2007 samt de til loven tilhørende forarbejder.

Nærværende notat repræsenterer ikke en endelig og fuldstændig gennemgang af alle elementer i loven, men tilsigter at gennemgå de centrale dele af loven, og sætter i øvrigt fokus på de fortolkningstvivel og dilemmaer, som loven måtte afstedkomme.

Henvisninger i notatet refererer til loven, medmindre andet er angivet.

Nedennævnte disposition angiver de elementer, fortolkningstvivel og dilemmaer, som behandles i notatet:

1. Lovens formål.
2. Nærmere fastlæggelse af lovens målgruppe.
3. Den unges retskrav på en ungdomsuddannelse.
4. Kompetenceforhold i forhold til tilbud om ungdomsuddannelse.
5. Ungdomsuddannelsens tilrettelæggelse, herunder afklaringsforløb og individuel uddannelsesplan.
6. Kommunens samarbejde med andre institutioner om tilrettelæggelse af ungdomsuddannelsen.
7. Afbrydelse af ungdomsuddannelsen.
8. Udstedelse af kompetencepapir.
9. Udgifter til befordring og undervisningsmidler.
10. Klageadgang.
11. Forsøg.
12. Ikrafttrædelse og overgangsregler.
13. Den unges forsørgelsesgrundlag under ungdomsuddannelsen, herunder SU, kontanthjælp samt revalidering/forrevalidering samt den unges overgang til voksertilværelsen.

1. Lovens formål.

Lovens formål er, at unge med særlige behov, som ikke er i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse på almindelige vilkår, får mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse på særlige vilkår.

Lovens overordnede mål hermed er, at den unge derved opnår kompetencer af såvel personlig som social og faglig karakter, således at den unge dermed i videst muligt omfang opnår en selvstændig og aktiv voksentilværelse. I sidstnævnte forbindelse om muligt gerne med henblik på den unges videre uddannelse og/eller beskæftigelse.

På baggrund af ovenstående kan det således udledes, at der lægges op til en bredere tilgang til udvikling af den unges kompetencer end den snævert uddannelsesmæssige, hvilket indebærer hensyn af såvel social som beskæftigelsesmæssig karakter. Dette bestyrkes i øvrigt yderligere af den almindelige ordlyd i forarbejderne til loven samt af fx bestemmelser i lov og bkg. der fastsætter krav til indholdet af den unges uddannelsesplan jf. § 6 samt bkg. § 7 og § 9.

Ovenstående fortolkning af loven fordrer således et samarbejde og en koordination af indsatsen overfor gruppen af unge med særlige behov på tværs af sektorer (sektoransvarlighedsprincippet), herunder særligt Undervisningsministeriets-, Socialministeriets- og Beskæftigelsesministeriets ressortområde. Hertil kommer naturligt også fx Justitsministeriet i forhold til bla. udveksling af personoplysninger, herunder i elektronisk form.

2. Nærmere fastlæggelse af lovens målgruppe.

Af § 1 stk. 1 fremgår, at den overordnede målgruppe er unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov.

Af § 1 stk. 2 fremgår videre, at loven retter sig mod unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

På baggrund af førstnævnte kriterium i loven er det umiddelbart vanskeligt at definere mere præcist, hvilke unge – der udover de udviklingshæmmede - er omfattet af loven (positiv afgrænsning).

Et forsøg på en nærmere fastlæggelse af lovens målgruppe udfra lovens eget bogstav må i udgangspunktet således umiddelbart basere sig på det andet kriterium - hvem der ikke er omfattet af loven (negativ afgrænsning).

En sådan slutning medfører, at alle unge – som i udgangspunktet ikke er i stand til at gennemføre en anden ungdomsuddannelse - er omfattet af loven. Forudsætningen herfor er dog, at den unge end ikke med specialpædagogisk bistand kan gennemføre en anden ungdomsuddannelse jf. lovforslagets specielle bemærkninger.

Af lovforslagets almindelige bemærkninger fremgår dog, at der med udtrykket ”unge med andre særlige behov” bla. sigtes til unge med svære bevægelseshandicap, multihandicappede unge, unge med autisme, unge med psykiske lidelser fx ADHD samt unge med erhvervet hjerneskade.

3. Den unges retskrav på en ungdomsuddannelse.

Af § 2 fremgår, at den unge har et egentligt retskrav på en ungdomsuddannelse af 3 års varighed.

Med loven får kommunalbestyrelsen (fremover KB) en pligt til at orientere den unge om retten til en ungdomsuddannelse i henhold til loven jf. § 1 stk. 3. Videre fremgår det af bkg. § 2 stk. 1, at **orienteringen** skal gives i forbindelse med, at den unge afslutter undervisningen i folkeskolen, en fri grundskole, en efterskole mv.

Af § 2 stk. 2 fremgår, at selve **tilbuddet** om en ungdomsuddannelse skal gives i forbindelse med undervisningspligtens ophør, og såfremt den unge fortsætter undervisningen i folkeskolen, en fri grundskole, en efterskole m.v., så skal tilbuddet først gives i forbindelse med denne undervisnings ophør. Dette understøttes tillige af ordlyden i bkg. § 2 stk. 2.

Den unge kan modtage tilbud om en ungdomsuddannelse frem til den unge fylder 25 år jf. § 2 stk. 3. Ungdomsuddannelsen skal være afsluttet senest 5 år efter den er påbegyndt jf. § 2 stk. 4.

Af hensyn til planlægning og koordinering af den unges uddannelsesmæssige forhold mv., bør orienteringen til den unge ske så tidligt som muligt, hvilket tillige vil muliggøre en opfyldelse af pligten til at give den unge et kvalificeret tilbud i forbindelse med undervisningspligtens ophør mv.

Af de specielle lovbemærkninger fremgår, at det i loven i øvrigt er forudsat, at den unge og dennes forældre tillige er blevet orienteret om ungdomsuddannelsen via Ungdommens Uddannelsesvejledning (fremover UUU), mens den unge går i folkeskolen, herunder i specialklasser og på specialskoler i medfør af Lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv.

4. Kompetenceforhold i forhold til tilbud om ungdomsuddannelse.

KB træffer, efter indstilling fra UUU, afgørelse om, hvorvidt den unge er omfattet af loven jf. § 3 stk. 1.

UU's indstilling til KB sker på baggrund af samråd med den unge og dennes forældre, og kan om nødvendigt suppleres med sagkyndige udtalelser fra fx kommunens eller en anden kommunes pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR), og skoler hvor den unge har været optaget jf. § 3 stk. 2.

Indstillingen fra UUU skal indeholde et udkast til en individuel uddannelsesplan for den unge jf. § 3 stk. 3.

Det fremgår videre af bkg. § 3 stk. 1, at det er den unge, der skal rette henvendelse til KB med anmodning om et uddannelsesstilbud efter loven, hvilket yderligere sætter fokus på vigtigheden af en tidlig orientering af den unge og dennes forældre om ungdomsuddannelsen jf. ovenfor under pkt. 3.

I bkg. § 4 fastsættes, at der skal lægges betydelig vægt på den unges og forældrenes eller værgens ønsker i forhold til tilrettelæggelse af ungdomsuddannelsen, og parterne skal orienteres skriftligt om alle indstillinger og beslutninger.

Der er i loven indsat en bemyndigelsesbestemmelse til undervisningsministeren, således at denne kan fastsætte nærmere regler om fremgangsmåden ved fremsættelse af tilbuddet jf. § 3 stk. 3, hvilket pt er udmøntet i bkg. § 3.

5. Ungdomsuddannelsens tilrettelæggelse, herunder afklaringsforløb og individuel uddannelsesplan.

Ungdomsuddannelsen skal i videst muligt omfang tilrettelægges individuelt, under hensyntagen til den unges kvalifikationer, modenhed og interesser, og skal udgøre et planlagt og koordineret forløb jf. § 4 stk. 1. Der skal sigtes mod progression i forløbet, og der skal fokuseres på den unges potentialer i forhold til eventuel yderligere uddannelse og/eller beskæftigelse.

Ungdomsuddannelsen indledes med et afklaringsforløb af op til 12 ugers varighed, og i forbindelse med afklaringsforløbet udarbejder UU sammen med den unge og dennes forældre en individuel uddannelsesplan jf. § 4 stk. 2.

Afklaringsforløbets længde afhænger således af den enkelte unges behov, og uddannelsesplanen skal indeholde en beskrivelse af målene for og progressionen i den unges uddannelsesforløb, herunder en nærmere beskrivelse af undervisning, vejledning, træning, praktik mv. jf. § 6 og bkg. § 7.

Uddannelsesplanen justeres efter behov, dog mindst én gang årligt jf. § 4. stk. 3 samt bkg. § 10.

I § 4 stk. 4 er indsat en bemyndigelsesbestemmelse til undervisningsministeren i forhold til at fastsætte nærmere regler om indholdet af uddannelsesplanen, hvilket pt er udmøntet i bkg. § 7 og § 9.

Af § 6 fremgår, at uddannelsen skal indeholde undervisning samt praktiske aktiviteter, herunder også boundervisning.

Af bkg. § 7 fremgår, at uddannelsesplanen for hvert element skal angive følgende:

- Hvor og hvornår uddannelsens delelementer gennemføres, og hvorledes de tilrettelægges
- Omfanget af uddannelsens delelementer – angivet i timer á 60 min.
- Målsætningen for uddannelsens delelementer

Det fremgår videre, at ungdomsuddannelsen skal omfatte såvel undervisning som praktik med henblik på fremme af den unges personlige, sociale og uddannelses- og/eller beskæftigelsesmæssige udvikling jf. § 6 stk. 1-2, og videre fremgår det, at den unge via praktik skal bibringes erfaringer og indsigt i arbejdsliv og samarbejde jf. § 6 stk. 3-4. Dette suppleres yderligere af bkg. § 9, hvoraf fremgår, at uddannelsesplanen skal omfatte følgende 3 dele:

- En almendannende del (personlig og social udvikling samt samfundsfag)
- En specifikt målrettet del (interesser, evner og særlige færdigheder)

- Praktik i virksomheder og institutioner (arbejdsmarkedstilknytning)

Ungdomsuddannelsens undervisningstimetotal skal udgøre min. 840 timer årligt jf. § 7 stk. 1. (én undervisningstime = 60 min. undervisning). Dette svarer til 28 ugentlige lektioner á 45 min. varighed i 40 uger pr. år.

De praktiske aktiviteter, herunder praktik kan max. udgøre 280 timer årligt jf. § 7 stk. 2, idet de praktiske elementer i ungdomsuddannelsen ikke ønskes at komme til at fylde for meget. Der er dog mulighed for at fravige denne timeangivelse, såfremt det er til den unges bedste jf. § 7 stk. 3.

I alt indgår praktiske aktiviteter, herunder praktik i virksomheder og institutioner samt undervisning på andre uddannelsesinstitutioner i det årlige timetal med 4,2 timer pr. dag.

6. Kommunens samarbejde med andre institutioner om tilrettelæggelse af ungdomsuddannelsen.

Med hjemmel i § 5 stk. 1 kan de enkelte elementer i uddannelsesplanen leveres af en række andre uddannelsesinstitutioner og institutioner i øvrigt, og KB kan videre indgå aftale med de nævnte institutioner jf. § 5 stk. 2 samt kommunale institutioner, der drives efter Lov om specialundervisning for voksne jf. bkg. § 8 stk. 1.

For så vidt angår finansieringen, så afholder kommunen udgifterne til de særligt tilrettelagte forløb, herunder afklaringsforløb og supplerende undervisningstilbud samt aftale om tilrettelæggelse af uddannelsen efter Lov om specialundervisning af voksne jf. § 5 stk. 3, og herudover kan kommunen afholde udgiften til specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte mv. for unge, der modtager ordinær undervisning på en produktionsskole.

Kun daghøjskoler samt værksteder og andre institutioner jf. § 5 stk. 1 nr. 5-6 er fritaget fra kravet om, at udbud skal ske som indtægtsdækket virksomhed jf. § 5 stk. 4.

Udgifter til elementer af ordinær undervisning der leveres af skoler i henhold til Lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, Lov om produktionsskoler samt Lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse finansieres efter reglerne i den lovgivning, der regulerer den pågældende aktivitet, og eventuelle udgifter til elevbetaling eller lignende for deltagelse i elementer af ordinær undervisning afholdes af kommunen jf. § 5 stk. 5.

7. Afbrydelse af ungdomsuddannelsen.

Såfremt den unge efter eget ønske, på grund af sygdom eller af andre grunde har afbrudt uddannelsen, kan den unge anmode om at måtte genoptage uddannelsen jf. § 8. Anmodningen skal i givet fald fremsættes inden den unge fylder 25 år. KB kan beslutte, at der skal træffes en ny afgørelse efter lovens § 3 stk. 1-2, hvilket medfører, at der skal iværksættes en fornyet procedure i forhold til at afgøre, om den unge er omfattet af loven.

Ovennævnte giver anledning til en særlig opmærksomhed på de unge, som af en eller anden grund måtte afbryde deres uddannelse, idet de ikke automatisk har ret til at genoptage denne.

8. Udstedelse af kompetencepapir.

Når ungdomsuddannelsen afsluttes udsteder KB et kompetencepapir, der skal indeholde en beskrivelse af de opnåede kompetencer mv. jf. § 9 stk. 1.

Såfremt uddannelsen afbrydes, da udstedes et kompetencepapir på de færdiggjorte uddannelsesdele jf. § 9 stk. 2.

I § 9 stk. 3 er fastsat en bemyndigelsesbestemmelse til undervisningsministeren, således at denne kan fastsætte nærmere regler omkring kompetencepapirernes udformning og indhold. Denne bemyndigelse er pt udmøntet i bkg. §§ 15-16.

Af bkg. § 15 stk. 2 fremgår kravene til indholdet af kompetencepapirerne, herunder fakta omkring den unge, beskrivelser af uddannelsens elementer, vurdering af den unges opfyldelse af målene for uddannelsen mv.

Og videre fremgår det af bkg. § 15 stk. 3, at KB, forinden udstedelse af kompetencepapir, skal indkalde den unge til en samtale om forløbet af uddannelsen. Indkaldelse til samtalen skal ske senest 14 dage efter uddannelsen er afsluttet. Såfremt den unge ønsker det, kan denne ved samtalen bistås af forældre eller værge eller andre personer, som den unge har tillid til.

9. Udgifter til befording og undervisningsmidler.

Af § 10 fremgår, at KB enten sørger for eller afholder udgifterne til den fornødne transport mellem hjem/fast aflastningsplads og uddannelsesinstitution/praktiksted for den unge. I stk. 2 er videre fastsat en bemyndigelsesbestemmelse til undervisningsministeren til at fastsætte nærmere regler omkring befording, hvilket pt er udmøntet i bkg. §§ 12-14.

Af bekendtgørelsens regler om befording fremgår, at KB træffer afgørelse om art og omfang af befodringsbehov på grundlag af lægeerklæring eller anden sagkyndig udtalelse om den unges befodringssevne.

KB sørger for befording af unge med særlige befodringsbehov på den efter forholdene mest hensigtsmæssige måde. Ønsker den unge selv at sørge for befording, yder KB et fast månedligt beløb hertil. Kan den unge selv befordre sig ved særligt hjælpemiddel, kan KB opfylde befodringspligten ved at afholde udgiften til hjælpemidlet.

Den unge kan henvises til at benytte offentlige transportmidler i det omfang vedkommendes handicap tillader det, og det ikke medfører en urimelig lang befodrings- og ventetid.

Er det nødvendigt med en ledsager, sørger KB derfor og afholder udgifterne dertil.

Unge uden særligt befodringsbehov hvis afstand mellem hjem/fast aflastningssted og undervisningssted/praktiksted er 22 km og derover modtager befodringsgodtgørelse. Ved anvendelse af offentlige transportmidler godtgøres de faktiske udgifter, og ved anvendelse af eget befodringsmiddel, godtgøres efter en af KB fastsat kilometertakst.

Alle nødvendige undervisningsmidler stilles gratis til rådighed for den unge jf. § 11.

10. Klageadgang.

KB har ansvaret for uddannelses tilbuddet, hvilket medfører, at ethvert spørgsmål om gennemførelsen af uddannelsen kan indbringes for den ansvarlige KB, som i øvrigt er underlagt de kommunale tilsynsmyndigheder.

KBs afgørelser om tilbud eller afslag på tilbud om en ungdomsuddannelse er en egentlig afgørelse, og kan påklages af den unge til Klagenævnet for vidtgående specialundervisning. Tilsvarende kan KBs afgørelser om indholdet af uddannelsen indbringes for nævnet jf. § 12.

Undervisningsministeren kan kræve oplysninger fra KB, også i elektronisk form jf. § 13.

11. Forsøg.

Med henblik på at fremme forsøgsvirksomhed og pædagogisk udviklingsarbejde kan der i henhold til § 14 ske fravigelse af lovens bestemmelser, dog undtaget kap. 1 (lovens formål). Staten kan i denne forbindelse yde tilskud hertil.

12. Ikrafttrædelse og overgangsregler.

Loven trådte i kraft den 1. august 2007 jf. § 15, og tilsvarende gjorde bkg. jf. dennes § 18.

Unge, der før 1. august 2007 har gennemført en ungdomsuddannelse i henhold til Lov om specialundervisning for voksne, er ikke omfattet af loven jf. § 16 stk. 1.

Unge, der deltager i et uafsluttet ungdomsuddannelsesforløb efter Lov om specialundervisning for voksne pr. 1. august 2007, er omfattet af loven jf. § 16 stk. 2, og ungdomsuddannelsen afkortes med det forløb pågældende har deltaget i.

Loven tages op til revision i folketingsåret 2011/2012.

13. Den unges forsørgelsesgrundlag under ungdomsuddannelsen, herunder SU, kontanthjælp samt revalidering/forrevalidering samt den unges overgang til voksertilværelsen.

Ungdomsuddannelsen erstatter ikke øvrige forsørgelsesmæssige foranstaltninger eller andre sociale ydelser, hvilket medfører, at den unges forsørgelse skal varetages efter anden lovgivning, idet de unge ikke er omfattet af SU-lovgivningen.

Dette medfører, at de unge typisk vil have forældreforsørgelse og anden støtte, kontanthjælp eller revalidering/forrevalidering som forsørgelsesgrundlag – og ofte vil fremtidsperspektivet være rettet mod et fleksjob eller førtidspension.

I denne forbindelse er det værd at overveje, hvorvidt det via lovens forsøgsregler er muligt at udvide SU-reglerne til også at omfatte disse unge. Er det muligt at etablere et sådant forsøg, da skal man være opmærksom på, at det vil kræve særregler bl.a. i forhold til den periode, hvori man kan oppebære SU, idet den unge har 5 år at gennemføre en 3-årig ungdomsuddannelse i.

København Ø. den 28. oktober 2007 / Jannie Dyring